

FINÁNCOK, CSEMPÉSZEK

Régebben Felsőhegy környékén is nagyban ment a dohánycsempészség. A tilos portékát leginkább Adorjánról hordták a réten által, de az igényesebbjei valamivel messzebbre: a bánáti Jázovára jártak át a „téli salátáért”. Mondják, hogy az ottani szűzdohány színre is mutatósbab, szagra is illatosabb volt, no meg a pipában is könnyebben fogott tüzet, mint az adorjáni, így hát nagyobb volt a keletje is. Jobban kaptak rajta a pipások.

Dohányügyben nemcsak a férfiember fáradozott. Csempészkedtek az asszonyok is, kiket az urak vagy a szükség, vagy éppen a nyerészkedő hajlam indított el a kalandos vállalkozásra.

Ritkán egyedül, inkább kettesével, de volt, hogy harmad-negyedmagukkal indultak a veszélyes útra. A fináncok gyakran szaglástak utánuk, meglesték őket, és bizony nemegyszer rajtavesztett a csempész, s került bajba a „ne szólj dohány miatt”. Néha még életveszélybe is! Mesélik, hogy egyszer viharos éjszakán kelt át egy lélekvesztőn négy csempész a Tiszán. Hiába volt jártas a révész – aki maga is dohányért vitte-hordta őket –, a déli szél úgy táncoltatta a ladikot a tajtékzó vízen, mint a dióhéjat. Amíg a révész végelt, addig a csempészek közül kettő a ladikba becsapódó vizet mergette, ketten meg a miatyánkot dadogták szederjes arccal, pedig mind a két csempész istentelen pogány hírében állott.

Adódott azért olyan eset is, amikor a csempészek járnak túl a pénzügyőrök eszén.

HOGYNE SZALADT VOLNA...

Az öreg Barabás száraz tehéntrágyát gyűjtött lent a járason tűzrevalónak. Ahogy jött fel a páskumról, meglátta, hogy két finánc tart a váltónál Felsőhegy irányába. Elhatározta, hogy megvicceli őket. A fogdmegek is észrevették az öreget, s mivel Adorján felől érkezett, megosztán zsák is volt a vállán, gyanúsnak találták, és a nyomába eredtek.

Az öreg éppen ezt várta.

A Nagykanynárnál jól kilépett át a Laposon a falu irányába. A fináncok utána. Persze futósabbak voltak Barabás bácsinál, s a falu alatt elnyomták az öreget.

– Ludas kend, ugye?! Na, lássuk csak azt a zsákot!

– Várjanak, emberek! Ne... Ha mondom, hogy nem dohány van benne! Tűzrevalót viszek innen a járásrul...

– Tűzrevaló?! Elhallgasson, vén furfangos! Ismerjük kendet! Minek néz bennünket? Kinyitni!

Az öreg lassan, tempósan kezdte a madzagot bogozni, de még akkor is győzögette őket a zsák tartalmáról. Az egyik finánc azonban dühösen kikapta Barabás bácsi kezéből a zsákot, és rázni kezdte belőle a „dohányt”.

– No, ugye mondtam?! – mutatott kajánul Barabás bácsi a nagy rakás száraz tehénlepényre. – De maguknak beszélhet az ember... Még a szar után is szaglászhatnak!!

– Elhallgasson! Mi a fenének szaladt akkor? – torkolta le az öreget indulatosan az egyik pénzügyőr.

– Már honne szaladtam vóna, kérem, há'szen kergettek!

*

Egyszer Adorjánról jöttek Zenta felé napnyugta után a csempészek, s hogy ne legyenek gyanúsak, fölkeredzkedtek lent a Rétben egy Zentára tartó szekérre. Alig helyezkedtek el, két fináncot látnak a dűlőúton maguk felé közeledni. Meghűlt bennük a vér. Az egyik csempész rögtön rosszul is lett az izgalomtól, s csak elnyúlt a hozott dohányon a kocsi-derékban.

A fináncok, úgy látszik, dohányosokat lestek, de hogy beesteledett, ráuntak várakozni, és ők is fölkéredzkedtek a parasztkocsira. Az egyik épp arra a zsákra ült, melyben a szűzdohány lapult. Megkérdezte őket:

– Honnan?

– Adorjánrul gyövünk. Megyünk az orvoshon – felelte a kocsis, aki leghamarabb találta fel magát.

– Minek?

– Ezt az embert visszük e – bök a gazda a dohányon lapuló se eleven, se holt csempész felé. – Két hete, hogy megharapta egy veszett kutya, osztán most úgy látszik, kigyün rajta...

Szerencsére „a betegnek” is volt magához való esze. Rögtön föltalálta magát, s elkezdett habos nyálat köpni, miközben morgott is hozzá, mint a Bundzsi, mikor sok benne a bolha.

Mondják, a két finánc meg se várta, hogy a kocsis megállítsa a lovakat. Menetközben ugrottak le a szekérről, s nagy részvétellel kívántak jobbulást a „szerencsétlen embernek”.

INGYEN NAPSZÁM

Főlöttébb jeles ember hírében állott Felsőhegyen Antus Mihály. Apró, de nagyon élelmes emberkének írják le, olyan „hol a dolog, hadd kerülöm; fogjuk meg, oszt vigyétek!”-féle típusnak, aki – már az eddigiekből is kiviláglik – a könnyen élők fajtájából való volt.

Egyszer még az aratásba is belekóstolt, de aztán így hőkölte magát:

– Ej, Misa, Misa, nem ilyen gyenge kis okos embernek való ez a munka, hanem olyan nagy bolond erősöknek! – s nem aratott többet.

Ellenben megneszelte valamelyik zentai gabonakupec ismerésétől, hogy a kukorica ára a tél folyamán emelkedni fog. Bevásárolt hát kukoricából, hogy csak úgy roskadozott a padlása.

Az árut persze forgatni kellett volna, hogy meg ne dohosodjék, ám Antus gazda ehhez a munkához is csekélylette jómagát. Más bolond után nézett tehát.

Vizslató fináncok ögyelegtek akkor is a faluban, dohány meg öngyújtó után szaglászva.

Mihály bácsi vett egy fél dinárért krumplicukrot, és az első értelmes gyerek markába nyomta azzal, hogy súgja meg a fináncoknak:

– Antus bácsi dohánnyt gyugdos a pallásán!

Nem is kellett sokat várnia. Pár perc múlva már ott is voltak a fináncok, akiket Antus gazda színlelt ijedtséggel fogadott.

– Hogy énnálam dohány? Még ilyen! Sűjjön ki a szemem világa... Világéletemben trafikot szíttam, ehun e – mutatta az előkészített cigarettát –, láthassák!... Dehogy húznék én ujjat a törvénnyel, a viláért se... – s esküdözött égre-földre, de a szemlész úrnak mondhatta... – Az csak félrelökte, s ment egyenesen a padlásfölgjáróhoz.

Amikor odafönt meglátta a kukoricát, lázba jött, mint a jó vizsla, ha szimatot kap. Biztos volt ugyanis abban, hogy a kukorica alatt lapul valahol a tiltott portéka. „Véletlenül” éppen két falapát is ott volt kéznél, amit a szemlész úr és a finánc nyomban alkalmazásba is vett. Előbb csak itt-ott bökdösték meg a szetterített kukoricát, de hogy nem akadtak semmire, nekiláttak emberül a munkának.

Fél délután ott serénykedtek a füledt padláson, forgatták vitézül a lapátokat. Szakadt róluk a veríték, s időnként nagyokat köptek a tenyerükbe, mert fölöttébb melegnek találták a lapátnyelet. Dohányra ugyan nem letek, ám amikor csapzottan, szutykosan és sajtó tenyérrel leván-szorogtak Antus Mihály padlásáról, a gazda elégedetten állapíthatta meg: ilyen alapos munkát akkor sem kap, ha dupla napszámot fizetett volna.

LÓVÁ TETT FINÁNCOK

Nevezetes csempész volt annak idején odaát Bánátban a jázovai Blaskó Mátyás.

A zöldruhás fogdmegek őt is jól ismerték, tudták róla, hogy miben sántikál, hát szemmel tartották. Gyakran meglepték, oda-odaszagoltak hozzá, hátha váratlan rajtaütéssel tetten érnék, amint a dohányleveleket szortírozza.

Egy ízben éppen csempészútra készült valahova, s amíg az asszony odabent a dohányleveleket csomózta, ő addig kiállt a ház elé szemmel tartani az utcát, nehogy meglepjék őket a faluban koslató fináncok. Veszére, későn vette észre, mikor két pénzügyőr fordult be a sarkon, ezért hát csak kint maradt, ott várta be az ablak alatt őket.

Azok egyenest hozzá mentek.

– Nézelődik, nézelődik?

– A dógom felül... ráérek...

– No, gyerünk csak befelé! Jöttünk házkutatást tartani, mert azt hallottuk, hogy dohányt rejteget odabent.

– Én nem bánom, bemehetünk, ha annyira akarják, de... ha egy kis emberség lenne most magukba, tán mégse mennének be.

– Miért ne? – kérdezték gőggel a fináncok.

– Tudják... a feleségem mindenórás, vajúdik éppen, oszt engem is kizavart a bábaasszony, hogy ne lábatlankodjak odabent, mert csak útba lennék. Azért tíblábolok most idekint...

S valóban, az asszony (aki mindent hallott bentről) fájdalmasan kiáltozni kezdett, mint akit kegyetlen szülési fájdalmak leptek meg éppen, s mindezt olyan meggyőzően, hogy még a fináncok is belátták: itt csakugyan a gólya érkezését várják. Még kezét is fogtak a csempésszel, és sűrű jókívánságok között elköszönve haladtak odébb az utcasarkon.

*

Blaskó Mátyásról mesélték azt is, hogy nem félt a fináncoktól, s még nappal is hordta-vitte a tilalmas portékát.

Mondják, hogy egyszer kocsival vitte a dohányt Verbicára, s megtévesztésül dinnyét tett a kocsiderékba. Mivel a dűlőúton fináncokat vett észre, megállította a szekeret, és lelépett róla a kukoricásba, látszólag a termést föltekinteni, mintha a föld az övé lett volna. Csakhogy a fináncok is ismerték a csíziót. Odamentek a kocsihoz, s jó orruk lévén, az ülés alatt fölfedezték a dohányt. Fogták, behajtották a szekeret Verbicára. Blaskó a kukoricavetések takarásában követte őket, s amikor a fogdmegek bementek jelentést tenni a szemlész úrnak, ő szépen beosont a laktanya udvarába, és a lovak közé csapva kilopta onnan a szekeret a leveles dohánynal együtt.

AZ ERÉNYES DOHÁNYKUFA

Mivel asszonyok is foglalkoztak csempésszettel – a nagykendő meg a szoknya alatt sok jó dohány elfért –, a fináncok érthető okokból őket is előszeretettel kutattgatták át.

Az egyik adorjáni dohánykufa rávette a sógorát meg a férfi ismerősét, hogy ugyan kísérnék át őt Zentára, mert fél egyedül. Egy fiatal finánc, mihelyt meglátja, dohány után kutatva nyomban tapogatni kezdi. Kérte, hogy tanítsák már móresre, ne vegzálná őt folyton-folyvást.

A megkért férfiak könnyen rá is álltak. Jöttek Zentára, a réten keresztül, elől a menyecske, 100–200 méterre meg a két „ember”.

Keresztes után a menyecske előbb egy szárkúpba rejtette a dohányt, s úgy ment a város alá, ahol a zsidó temető sarkánál éppen a vizslató fináncba ütközött. A pénzügyőr, élve a jogával, tárgyi bizonyítékok után kutatva rögtön motozáshoz kezdett, miközben a keze másfelé is elkalandozott. Ekkor ért oda a két kísérő. „Fölháborodva” estek neki a fináncnak, amiért az „a lánytestvérüket” bántalmazza. A pénzügyőr előbb hivatalos pózba vágta magát, de mikor leütötték fejéről a simléderes hivatali csákóját, megijedt, s kiváltva a nyúlpasszust, elinált a Csonka-lejáró irányába. Amazok pedig szépen visszamentek a zsákba rejtett dohányért, s nyugodtan felhozták a városba, a kutya se ugatta már őket.

